97750 ـ روزا هېيت ۋە قۇربان هېيت كۈنلىرىنى بېكىتىش ئايىنى كۆرۈشكە ئاساسەن بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

سۇئال

مېنىڭ سوئالىم بىزنىڭ هېيت ۋاقتىمىزغا مۇناسىۋەتلىك، بىلىشىمىزچە روزا هېيت ئېيى رامىزاندىن كېيىنلا كېلىدۇ، روزا هېيت كۈنى توغرىسىدا مۇسۇلمانلار ئارىسىدا دائىم ئىختىلاپ بولىدۇ، (بەزىلىرى رامىزانىنى يېگىرمە توققۇز قىلىپ هېيت قىلىدۇ، بەزىلەر ئوتتۇز قىلىپ هېيت قىلىدۇ)لېكىن قۇربان هېيتتا بولسا، بۇ كۈن هاجىلارنىڭ مەككىدە تۇرىدىغان كۈنىگە ئىتتىپاق كېلەمدۇ ياكى هەر بىر هاجىنىڭ تۇرىدىغان شەهىرىنىڭ ئوخشىماسلىقى بىلەن پەرقلىق بولامدۇ؟. بۇ هەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيهىسسالامغا، ئائىلە تاۋابئاتلىرىغا، ساهابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت ـ سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: مۇسۇلمانلارنىڭ رامىزان ئېيىنىڭ دەسلەپكى كۈنىنى ۋە روزا هېيت كۈنىنى بېكىتىشتىكى ئىختىلاپلىرى پىقهى ئۆلىمالىرى ئارىسىدا بۇ مەسىلىدە مەشهۇر بولغان ئىختىلاپقا قايتىدۇ، ئۇ بولسىمۇ بىر شەهەردە ئاي كۆرۈلسە، هەممە شەهەرلەرنىڭ بۇنىڭغا ئەگىشىشى كېرەك بولامدۇ ياكى هەر بىر شەهەر ئەهلى ئايىرىم ئاي كۆرۈشى كېرەكمۇ؟ دېگەندىن ئىبارەت، بۇ يەنە قۇربان هېيت ئېيىنى بېكىتىشكىمۇ ئۇيغۇن كېلىدۇ، بۇ ئالىملار ئارىسىدىكى ئىجتىهاد قىلىنىدىغان بىر مەسىلە، هەر بىر قاراشتىكى ئۆلىمالار ئۆز قاراشلىرىغا دەلىللەرنى كەلتۈردى، بەزى ۋاقىتتا هەر ئىككى تەرەپ ئوخشاش بىر دەلىلنى كەلتۈردۇ. بۇنىڭ تەپسىلاتى ئىلگىرى 1248- نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدا بايان قىلىندى.

بىر شەهەردە ئاي كۆرۈلسە هەممە شەهەردىكىلەرنىڭ بۇنىڭغا ئەگىشىشى كېرەك بولىدۇ دېگەن قاراش بۇ كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشى بولۇپ، شەيخ ئىبنى باز رەهىمەهۇللاهمۇ بۇ قاراشنى ئىختىيار قىلغان. بۇ قاراش "پەتىۋالار مەجمۇئەسى"115-توم 77-بەتتە بايان قىلىنغان.

هەر شەهەر ئەهلى ئۆزىنىڭ كۆرگىنى بويىچە ئەمەل قىلىدۇ دېگەن قاراش بولسا ئىمام شافىئى رەهىمەهۇللاهنىڭ نەزىرىدىكى توغرا قاراش بولۇپ، ئىسلام پېشۋاسى ئىبنى تەيمىيە رەهىمەهۇللاه ۋە مۇشۇ ئەسىردىكى ئالىملاردىن شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەهىمەهۇللاه قاتارلىقلارنىڭ ئىختىيار قىلغان قارىشىدۇر، شەيخنىڭ بۇ توغرىدىكى پەتىۋاسى ئىلگىرى 40720 ـ نومۇرلۇق

سوئالنىڭ جاۋابىدا نەقىل قىلىنغان.

ئىككىنچى: مۇسۇلمانلارنىڭ روزا ھېيىت ۋە قۇربان ھېيىت توغرىسىدىكى ئىختىلاپىمۇ ئاساسەن مۇشۇ ئىختىلاپقا مەركەزلەشكەن، بۇنىڭ ئارىسىدا ھېچ پەرق يوق، شەيخ ئىبنى باز رەھىمەھۇللاھ: ئاينىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىشىشى توغرىسىدىكى ئۆلىمالارنىڭ ئىختىلاپىغا ئاساسەن ئەمەل قىلىشنى سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ قارىشىمچە ئۇلارنىڭ ئىختىلاپىنىڭ ھېچ تەسىرى يوق، زۆرۈر بولغىنى روزا تۇتۇش، ئېغىز ئېچىش ۋە قۇربان ھېيىت قىلىشتا ئاينى كۆرۈش بويىچە ئەمەل قىلىشتۇر، قايسى شەھەردە ئاينىڭ كۆرۈلگەنلىكى شەرئى دەلىل بىلەن ئىسپاتلانسا شۇ بويۇنچە ئەمەل قىلىنىدۇ، ئاندىن مۇنداق دېدى: ئەگەر بىز ھۆكۈمدە ئاينىڭ چىقىش ئورنىنىڭ ئوخشىماسلىقىنى ئېتىبارغا ئالمىز دېسەكمۇ ياكى ئالمايمىز دېسەكمۇ، رامىزان ۋە قۇربان ھېيىتىنىڭ ھۆكۈم ئوخشاشتۇر، شەرئىتتە بىزنىڭ بىلىشىمىزچە ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدا پەرق يوق". [ئىبنى باز پەتۋالار مەجمۇئەسى"15-توم 79-بەت].

ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھنىڭ ھازىر ئىشارەت قىلىنغان پەتۋاسىدىمۇ، ئاي كۆرۈشنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىدىكى ئىختىلاپ بويىچە رامىزاندا ئەمەل قىلىنغاندەك قۇربان ھېيىتىمۇ ئەمەل قىلىنىدۇ.

بۇنىڭغا ئاساسەن، قۇربان ھېيىتىنىڭ بىر شەھەردە جۈمە كۈندە بولىشى ۋە يەنە بىر شەھەردە شەنبە كۈندە بولىشىدا ھېچ مەسىلە يوق، ئاينى كۆرۈشنىڭ ئوخشاش بولماسلىقى ۋە پەرق بولىشىغا ئاساسەن شۇنداق بولىدۇ.

رامىزان روزىسى، ئەرەپات كۈنىنىڭ روزىسى، ئاشۇرا كۈنىنىڭ روزىسىدىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش دېيىلىدۇ، چۈنكى بۇ ئاينىڭ كىرگەن ياكى كىرمىگەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىشتا ئاينى كۆرۈشكە تەرتىپ بېرىلىدىغان مەسىلىدۇر.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.